

Morminte și opere comemorative de război din Miercurea-Ciuc

Inițial a existat un cimitir de dimensiuni reduse în Miercurea-Ciuc, cu o suprafață de 5.360 m², amenajat la 100 m de linia ferată, pe o coastă de deal. Batalionul 20 Pionieri a dezvelit, în interiorul necropolei, o cruce monumentală cu inscripția „În cinstea eroilor”¹. În total, au fost înhumați 420 de militari, de diverse naționalități (319 identificați și 103 neidentificați).

Primele detalii despre reamenajarea cimitirului datează din decembrie 1925, cu prilejul reorganizării cimitirului din Toplița română, când s-a propus ca militarii din nordul județului Ciuc să fie centralizați la Tulgheș² iar cei din sudul județului să fie concentrați la Miercurea-Ciuc³. La 22 aprilie 1926, Primăria din Miercurea-Ciuc a cedat 1.300 m² de teren Societății „Cultul Eroilor” „în prelungirea actualului cimitir de onoare spre răsărit pentru centralizarea osemintelor celor 1.351 de eroi, care sunt înmormântați în diferite părți ale județului”⁴. În baza Ordinului nr. 7.762/18 februarie 1927 al Ministerului Sănătății, Prefectura Ciuc a împrejmuit cimitirul eroilor cu un gard din lemn⁵.

Ulterior, problema reorganizării cimitirului militar internațional din Miercurea-Ciuc s-a dezbătut în august 1935, când colonelul Fotescu a discutat cu dl. Oțeta, prefectul județului Ciuc, acest aspect⁶. Activitatea de reamenajare a început abia în 1939, cu prilejul lucrărilor de modernizare efectuate de municipalitate la bulevardul de acces în necropolă⁷. Au fost exhumați militarii români, germani, unguri, italieni, cehi și polonezi, identificați în diverse comune de pe raza județului Ciuc⁸ și reînhumați în Cimitirul de la Miercurea-Ciuc.

Lucrările au costat în total 156.006 lei, constând, printre altele, în săparea și cărarea pământului, turnarea betonului și zidărie de piatră brută în moloane mari. Treptele au fost realizate din piatră de dimensiuni de 30x15 cm, fiind fixate prin mortar de ciment. Pavajul a fost realizat din plăci din piatră naturală de cca. 40x40 cm⁹. De asemenea, s-au realizat două sculpturi în relief, care reprezentau o cruce de război română și o cruce de război germană și s-a montat o placă comemorativă de 1,20 m x 1,25 m x 0,15 m¹⁰.

După reorganizare au mai fost aduși 709 militari de diverse naționalități¹¹ (380 identificați și 329 neidentificați), numărul total al celor înhumați fiind de 1.131 de soldați. Militarii au fost înhumați în opt parcele, alte două parcele fiind lăsate libere. Una dintre peluze a fost destinată publicului care ar fi dorit să participe la comemorările prilejuite de Ziua Eroilor. O alta, a fost împrejmuită de Societatea Cultul Eroilor, fiind destinată de Primărie ca Cimitir Militar pentru veteranii de război¹².

La Miercurea-Ciuc au fost înhumați și 63 de militari italieni (46 identificați și 17 neidentificați). Aceștia au fost exhumați, în perioada 16-28 iulie 1929, de căpitanul Vespasiani de la Legația Italiei din București și depuși în cimitirul eroilor italieni din București. Lucrările s-au efectuat cu dificultate din cauză că „autoritățile nu ne-au pus [la dispoziție n.a.] oamenii de lucru la timp, iar pe de altă parte, oamenii refuzau a lucra, deoarece în Transilvania mortul nu se obișnuiește a se exhuma”¹³.

În prezent, în spațiul fostului cimitir al eroilor din Miercurea-Ciuc au rămas intacte treptele și câteva însemne de căpătâi (unele culcate la pământ). Pe un bloc din ciment, de formă dreptunghiulară, s-a montat o placă din bronz cu inscripția: „CĂLĂTORULE, OPREȘTE-TE ȘI AMINTEȘTE-ȚI CĂ AICI / ODIHNESC VITEJII EROI ROMÂNI CĂZUȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI / MONDIAL PENTRU ÎNTREGIREA NAȚIONALĂ ȘI OSTAȘI DIN / ARMATELE STRĂINE”.

În memoria militarilor români și străini au fost ridicate, pe raza orașului Miercurea-Ciuc, două monumente.

Monumentul ostașului român este amplasat în centrul orașului Miercurea-Ciuc. A fost realizat de sculptorul Marius Butunoiu, fiind dezvelit la 19 august 1974.

Opera arhitectonică, diferită de cele care s-au realizat în perioada interbelică, înfățișează un militar în poziție de atac, ieșind în evidență prin soldatul învingător¹⁴. Ansamblul arhitectonic are soclul în forma unui pedestel de forma unei prisme dreptunghiulare, din beton placat cu marmură albă, pe care se află statuia din bronz a unui

ostaș infanterist, înaltă de cca. 4 m.

Ostașul este echipat de luptă și ține deasupra capului, cu ambele mâini, o armă și un drapel de luptă. În spatele statuii se înalță un obelisc placat cu marmură albă.

Pe fațada principală a pedestalului este montată o placă de bronz pe care este inscripționat textul: „*GLORIE ETERNĂ / OSTAȘILOR ROMÂNI / CARE ȘI-AU JERTFIT/ VIAȚA PENTRU / LIBERTATEA PATRIEI*”.

Monumentul ostașilor sovietici din al doilea război mondial este o operă arhitectonică dezvelită în 1958. Este situată pe

strada Timișoara, lângă Școala nr. 1 „Petöfi Sandor”, într-un mic parc. Are forma unui obelisc hexagonal, înalt de 15 m. Din declarațiile unor cercetători de arhivă, monumentul a fost înălțat peste o criptă unde se află osemintele a peste 150 de militari sovietici.

La bază, pe plăci de marmură, s-a gravat, în limbile română, rusă, și maghiară, textul: „*GLORIE ETERNĂ / OSTAȘILOR ARMA/ TEI SOVIETICE / CARE ȘI-AU DAT / VIAȚA ÎN LUPTA / PENTRU ELIBERA / REA OMENIRII/ DIN ROBIA FASCISTĂ / 1944*”.

Note

1. *Arhiva Oficiului Național pentru Cultul Eroilor (A.O.N.C.E.), fond Cultul Eroilor (C.E.), dosar362/[f.d.], f. 60.*

2. Nu s-au realizat centralizări la Tulgheș. În 1940, după Dictatul de la Viena, în Tulgheș existau 87 morminte izolate de eroi la Bâta Rotundă (2), Bâta Botenilor (2), lângă Calea Blajului (6), la Piciorul Blajului, cota 1078 (1), în coasta Blajului (2), pârâul Ruptura la Blaj (10), Vârful Paltin (10), Prisăceni (18), Piciorul Silvaș (1), cimitirul de la bisericuța veche Maspotoc (15), Recea (15), Gura Șumuleului (5).

3. A.O.N.C.E., fond C.E., dosar 352/1921, f. 400 (f.v.).

4. Ibidem, f. 247, 396.

5. Ibidem, f. 398.

6. Ibidem, dosar 352/1921, f. 77. Pentru mai multe detalii, vezi Anexa 1.

7. Ibidem, dosar 352/1921, f. 83.

8. În apoierea Gării din Ghimeș, cimitirul romano-catolic din Ghimeș, comuna Bancu, comuna Cârța din cimitirul romano-catolic; comuna Armășeni; Sânsimion, Gheorghieni, Mihăileni, Lunca de Jos, Frumoasa; Sânghiorghiu

9. A.O.N.C.E., fond C.E., dosar 361/1939, f. 187, 189.

10. Ibidem, f. 187 v.

11. Români, austrieci, unguri, italieni, cehi, ruși, polonezi, bosniaci, ruteni, sârbi, germani, șvabi, armeni, sloveni, sași, croați, evrei.

12. A.O.N.C.E., fond C.E., dosar 361/1939, f. 59.

13. Ibidem, dosar 358/1926, f. 31.

14. ALINA IOANA ȘERBU, *Marius Butunoiu*, Ed. Meridiane, București, 1983, p. 27.

Anexa

Soc. Cultul Eroilor
No. 01744/31.VIII 35

Intrare
nr. 125
19 august 1935

Lt. col Foltescu Ștefan
către SOCIETATEA „CULTUL EROILOR”
Comitetul Central

În conformitate cu rezoluția domnului director general, din 8/8/1935 pusă pe referatul subsemnatului am onoarea a raporta că în ziua de 16 august a.c. m-am prezentat la M-rea Ciucului d-lui Oțeta - prefectul județului, expunându-i motivul venirii mele în acest oraș, adică reorganizarea cimitirului de la M-rea Ciucului, Gheorghieni și Ghilcoș.

D-sa mi-a răspuns că atât din partea d-salc cum și a prefecturii vom avea tot ajutorul posibil, ca, piatră gratuită și oricare alte mijloace, fie chiar bănești, punând fondul posibil la bugetul anului viitor.

În ziua de 17 august, împreună cu domnul comandant al garnizoanei și arhitectul societății Cl. Arcașu, am văzut cimitirul eroilor M-rea Ciucului, care este situat în dosul cazărmilor, construit din două parcele și pe mai multe etaje ocupând un întins spațiu.

Acest cimitir trebuie complectamente modificat.

Dl. colonel Rădulescu, comandantul garnizoanei, auzind proiectele noastre, pentru reorganizarea acestui cimitir într-un cimitir model român, în fața piațetei ce se deschide în fața Prefecturii și a cazărmilor, care realizându-se ar deveni un adevărat monument.

Pentru reorganizarea acestui cimitir pe terenul propus și în urma intervenției noastre către Ministerul Apărării Naționale - Domeniile Militare - care n-ar avea nimic de obiectat, garnizoana se oferă a transporta gratuit piatra și lucrătorii din batalionul Pioneri-Ciuc, pentru lucrările necalificate.

Aici ar fi organizată o mai bună îngrijire, distanța mică de la oraș lângă cazarmă și în fața pieței ce se va organiza de prefecură.

(...)

DELEGATUL SOCIETĂȚII

Lt. colonel Fotescu

A.O.N.C.E., fond C.E., dosar 352/1921, f. 77 (f.v.).

Abstract

Tombs and Memorial War Monuments from Miercurea-Ciuc

The article brings data related to the international military cemetery and of the Romanian heroes fallen in the First World War, found in Miercurea-Ciuc. The presented facts concern as well the reorganization and the new arrangement of the cemetery, including information about the number and the ethnicity of the soldiers buried here.

Then, the article presents the two monuments raised in the memory of the Romanian and foreign soldiers, found in Miercurea-Ciuc: **The Monument of the Romanian Soldier**, found in the centre of the city, and **The Monument of the Soviet Soldiers**, fallen in the Second World War, found near the Orthodox Episcopal Cathedral.